

ศาสตร์พระราชาบูรณาการเพื่อการจัดการศึกษาสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21
King's sciences integrated for educational management to success
in the 21st century

พชรพล คำสมาน* สมบัติ คชสิทธิ์**

ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์**

Pracharapol Khamsaman* Sombat Kachasit**

Chanchai Wongsirasawad**

นิสิตหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*

Ed.D. Student, Graduate school, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal
Patronage**

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**

Lecturer, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาตามแนวศาสตร์พระราชา มุ่งปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยดำเนินการได้ใน 2 ส่วน คือ การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนโดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้องสามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้ และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง โดยจะต้องเริ่มปลูกฝังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนตั้งแต่วัยเด็กหรือเยาวชน โดยอาจจะเริ่มจากการปลูกฝังผ่านระบบการศึกษา การจะปลูกฝังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กและเยาวชนไทยผ่านระบบการศึกษาซึ่งเป็นมิติใหม่ให้ประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มิใช่เป็นนโยบายตามกระแสนิยม จะต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลาย ๆ ด้านที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องให้ความสำคัญและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : ศาสตร์พระราชาบูรณาการ, การบริหารการศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

Educational management in line with the King's sciences Aimed at instilling children and youth to know how to live life that is sufficient to see the value of resources Practice sharing with others generously and sharing. Conscious of the environment and appreciate the value of culture, values Thai identity Which can be carried out in 2 parts: administration of educational institutions in various areas And learning management of learners contain with Inserting sufficiency economy in the curriculum and learning content in the classroom. And application of the principles of sufficiency economy in organizing student development activities outside the classroom. Achieving the above goals School administrators and teachers are important personnel in transferring knowledge. And instill various thought principles for learners by teachers to understand correctly Able to analyze sufficiency Not enough for themselves and their families And acting as a good model in a self-sufficient lifestyle By having to start cultivating the sufficiency economy philosophy for people from childhood or youth Which may start from cultivating through the education system To cultivate the sufficiency economy philosophy for Thai children and youth through the educational system which is a new dimension to continuous and sustainable success Is not a policy of popularity Will require many supporting factors, the most important is School administrators and teachers must give priority and practice in concrete ways.

Keywords : King's sciences integrated, Educational management, 21st century

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ความเป็นอยู่และสังคม มนุษย์เรานั้นมีความจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge base society) เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จากยุทธศาสตร์นั้นมีการมุ่งเน้นการเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทำให้การจัดการจำเป็นต้องเน้นคุณภาพด้วย โดยจัดการศึกษาที่มีคุณภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2549)

การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ แนวทางการบริหารจัดการให้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านคุณภาพของโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน

ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจใฝ่รู้ และพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมุ่งเน้นคุณภาพทางกาศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความความสุข และมีศักยภาพ มุ่งคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ จึงเกิดผลดีบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญา นำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตลอดจนเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ในพ.ศ. 2549 กระทรวงศึกษาธิการ มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงเป็นกษัตริย์นักพัฒนา จึงได้น้อมนำ พระราชดำรัสเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญาในการส่งเสริมให้สถานศึกษาทั่วประเทศนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคม รวมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตของตนให้อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และมี การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายในระยะแรก (พ.ศ. 2549 - 2550) เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับ สร้างความรู้ความเข้าใจและกระแสนับสนุนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างผู้นำ สถานศึกษาด้านแบบเกิดการพัฒนและสร้างคนที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549 : 1- 4) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549 : 9 –11, 226 -230) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้ และคุณธรรม ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของแต่ละบุคคล และส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียน ชุมชน ตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

จากบริบทและความสำคัญของการจัดการศึกษา และความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคนตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและสนองต่อความคาดหวังจากสังคมได้ตามขีดความสามารถอย่างเต็มที่และมีความพร้อมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ต่อไป

หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) ได้ให้ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการจัดความยากจนและการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง
4. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ
5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน และเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสม
6. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยการพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและอยู่ดีมีสุข พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือก ทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ
7. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ

จากความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักแนวคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ สถาบัน จนถึงระดับรัฐบาลที่มีหน้าที่บริหารประเทศ

ในการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษานั้น จะเห็นได้ว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ต้องมีการศึกษามาตรฐานการศึกษาให้ละเอียด

หลักการทรงงาน ในหลวงรัชกาลที่ 9

1. **จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ** ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลเบื้องต้น ทั้งเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามเป้าหมาย
2. **ระเบิดจากภายใน** จะทำการใดๆ ต้องเริ่มจากคนที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้เกิดความเข้าใจและอยากทำ ไม่ใช่การสั่งให้ทำ คนไม่เข้าใจก็อาจจะไม่ทำก็เป็นได้ ในการทำงานนั้น อาจจะต้องคุยหรือประชุมกับลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน หรือคนในทีมเสียก่อน เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการต่อไป

3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ควรมองปัญหาภาพรวมก่อนเสมอ แต่เมื่อจะลงมือแก้ปัญหาที่นั้น ควรมองในสิ่งที่คนมักจะมองข้าม แล้วเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ เสียก่อน เมื่อสำเร็จแล้วจึงค่อยๆ ขยับขยายแก้ไปเรื่อยๆ ทีละจุด เราสามารถเอามาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้ โดยมองไปที่เป้าหมายใหญ่ของงานแต่ละชิ้น แล้วเริ่มลงมือทำจากจุดเล็กๆ ก่อน ค่อยๆ ทำ ค่อยๆ แก้ไปที่ละจุด งานแต่ละชิ้นก็จะลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ “ถ้าปวดหัวคิดอะไรไม่ออก ก็ต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน มันไม่ได้แก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปัญหที่ทำให้เราปวดหัวให้ได้เสียก่อน เพื่อจะให้อยู่ในสภาพที่ดีได้...”

4. ทำตามลำดับขั้น เริ่มต้นจากการลงมือทำในสิ่งที่จำเป็นก่อน เมื่อสำเร็จแล้วก็เริ่มลงมือสิ่งที่จำเป็นลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ถ้าทำตามหลักนี้ได้ งานทุกสิ่งก็จะสำเร็จได้โดยง่าย... ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดของประชาชนเสียก่อน ได้แก่ สุขภาพสาธารณสุข จากนั้นจึงเป็นเรื่องสาธารณสุขไปทีละขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควร สามารถปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...” พระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ 9 เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517

5. ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน “การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง”

6. ทำงานแบบองค์รวม ใช้วิธีคิดเพื่อการทำงาน โดยวิธีคิดอย่างองค์รวม คือการมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกัน มองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

7. ไม่ติดตำรา เมื่อเราจะทำการใดนั้น ควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพและสถานการณ์นั้นๆ ไม่ใช่การยึดติดอยู่กับแค่ในตำราวิชาการ เพราะบางทีความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด บางครั้งเรายึดติดทฤษฎีมากเกินไปจนทำอะไรไม่ได้เลย สิ่งที่เราทำบางครั้งต้องโอบอ้อมต่อสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และจิตวิทยาด้วย

8. รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นมาแก้ไข ปรับปรุง โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากมากนัก ดังพระราชดำริสตอนหนึ่งว่า “...ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกโดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติจะได้ประหยัดงบประมาณ...”

9. ทำให้ง่าย ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงาน การพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่งคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศโดยรวม “ทำให้ง่าย”

10. การมีส่วนร่วม ทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น “สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวาง หนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือ การระดมสติปัญญาละประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง”

11. ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้อะไร อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เป็นเพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

12. บริการที่จุดเดียว ทรงมีพระราชดำริมากกว่า 20 ปีแล้ว ให้บริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาหลายแห่งทั่วประเทศโดยใช้หลักการ “การบริการรวมที่จุดเดียว: One Stop Service” โดยทรงเน้นเรื่องรัฐวิสาหกิจและการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันด้วยการปรับลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือเราด้วย

14. ใช้ธรรมชาติบำบัด ทรงนำความจริงในเรื่องธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหและปรับปรุงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่ปกติ เช่น การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยให้ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ

15. ปลูกป่าในใจคน การจะทำการใดสำเร็จต้องปลูกจิตสำนึกของคนเสียก่อน ต้องให้เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำ.... “เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและจะรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”

16. ขาดทุนคือกำไร หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร

17. การพึ่งพาตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อการแก้ไขปัญหในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ พึ่งตนเองได้ในที่สุด

18. พออยู่พอกิน ให้ประชาชนสามารถอยู่อย่าง “พออยู่พอกิน” ให้ได้เสียก่อน แล้วจึงค่อยขยายให้มีความสมารถที่จะก้าวหน้าต่อไป

19. เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่อยู่ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งปรัชญานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งระดับบุคคล องค์กร และชุมชน

20. ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อย ก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ

21. ทำงานอย่างมีความสุข ทำงานต้องมีความสุขด้วย ถ้าเราทำอย่างมีความสุขเราจะแพ้ แต่ถ้าเรามีความสุขเราจะชนะ สนุกกับการทำงานเพียงเท่านั้น ถ้าวางแผนแล้ว หรือจะทำงานโดยคำนึงถึงความสุขที่เกิดจากการได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นก็สามารถทำได้ “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22. ความเพียร การเริ่มต้นทำงานหรือทำสิ่งใดนั้นอาจไม่ได้มีความพร้อม ต้องอาศัยความอดทน และความมุ่งมั่น ดังเช่นพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่งก็จะว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายน้ำก็จะตกเป็นอาหารปู ปลาและไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ

23. รู้ รัก สามัคคี •รู้ คือ รู้ปัญหาและรู้วิธีแก้ปัญหานั้น •รัก คือ เมื่อเรารู้ถึงปัญหาและวิธีแก้แล้ว เราต้องมีความรัก ที่จะลงมือทำ ลงมือแก้ไขปัญหานั้น •สามัคคี คือ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ไม่สามารถลงมือทำคนเดียวได้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกัน (<https://th.jobsdb.com>, <http://www.crma.ac.th>, <http://umongcity.go.th>)

พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 10 ด้านการศึกษา

พระราชกระแส ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 10 ด้านการศึกษา ในภาพรวม สรุปได้ดังนี้

1. สืบสานพระราชปณิธานหรือพระราชกระแสรับสั่งรัชกาลที่ 9 เรื่อง การสร้างคนดี การสร้างคนดีให้แก่วัยรุ่น ต้องหาแนวทางสร้างคนดีก่อน แล้วจึงจะไปสู่เด็กเป็นคนดี และพัฒนาให้เป็นคนเก่ง ครูต้องมีศรัทธาที่แรงกล้าเพื่อทำให้เด็กเป็นคนดีคือ สิ่งการสอนและอบรมผู้เรียนให้มีองค์ความรู้ มีอุปนิสัยดี (Character Education) 5 ด้าน คือ ศีลธรรม จริยธรรม มารยาท วินัย และวัฒนธรรม เพื่อให้คนไทยเป็นผู้มีมารยาท มีวินัย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และเป็นพลเมืองดีของชาติโดยการศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การสอน และการอบรม ซึ่งเปรียบเทียบ ต้นไม้ที่มีส่วน

2. การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่เด็ก ทศนคติที่ถูกต้อง (อุปนิสัย) ที่มั่นคงเข้มแข็ง มีอาชีพ - มีงานทำ ฯลฯ การแนะแนวอาชีพต้องเข้มข้น โรงเรียนควรมีการแนะแนว ทั้งการแนะแนวชีวิต (วินัย และมารยาทไทย) และแนะแนวอาชีพ อย่างเป็นระบบ

3. เน้นการสร้างทัศนคติ ((Attitude) ต้องสอนให้เด็กรู้จัก รู้ผิด ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง (และพบว่าความคาดหวังในเด็กของประเทศไทย คือ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ การอบรมจนเกิดเป็นนิสัยประจำชาติ) การสร้างเด็กเพื่อเป็นคนในอนาคตของชาติที่มีการศึกษา

4. การศึกษาในภาพรวมทำอย่างไรให้เยาวชนมีความสนใจและเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องของสถาบัน ความเป็นชาติและ ประวัติศาสตร์

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติเป้าหมายที่ 2: คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579

ความเปลี่ยนแปลงสำคัญทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งการกลับไปสู่ห้องนอน ตัวอย่างปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลง เช่น

- เป็นยุคที่คนใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่รู้ตัวว่าใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากคอมพิวเตอร์ที่เล็กลงแต่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและแปลงรูปทรงเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น นาฬิกา แว่นตา ตู้เย็น โทรศัพท์ โทรศัพท์ ทั้งหมดสามารถประมวลผลนำเสนอได้ไม่แตกต่างจากคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ยิ่งไปกว่านั้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ดังกล่าวจะเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกันอย่างสะดวกและรวดเร็ว ผู้คนสามารถเชื่อมต่อและถ่ายโอนข้อมูลจำนวนมากได้อย่างสะดวกและเป็นอิสระ และสามารถใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายในการเข้าถึงข้อมูลได้

- การดำเนินงานในรูปแบบดิจิทัล อันเนื่องจากการเชื่อมต่อข้อมูลสารสนเทศ ทำให้ระบบดิจิทัลมีบทบาทในการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการเงิน การสื่อสาร หรือการปฏิบัติงาน ผู้คนสามารถปฏิบัติงานหรือทำธุรกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเวลาใดเพียงแค่สามารถเชื่อมต่อเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตได้เท่านั้นเอง ขณะเดียวกันการใช้อินเทอร์เน็ตก็ให้ความสำคัญต่อการระบุตัวตนของผู้ใช้มากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้งานด้วย

- ความสัมพันธ์ในระหว่างบุคคลอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์เสมือนมากยิ่งขึ้น เป็นอีกสภาพการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นสำหรับศตวรรษที่ 21 ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถขวางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ เพราะเป็นการสื่อสารทำให้เกิดความสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ทั้งนี้ผู้คนในยุคนี้จำเป็นต้องมีทักษะทางภาษาที่มากกว่าคนในยุคที่ผ่าน ๆ มา

- การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการเรียนรู้ที่ไม่มีขอบเขตข้อจำกัด ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกับแหล่งข่าวก็สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะได้อย่างง่ายดาย

และรวดเร็ว แต่เมื่อการเข้าถึงข้อมูลไม่ใช่เรื่องยาก ความยากกลับเป็นเรื่องของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร ผู้คนจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลมากขึ้น เพื่อให้แน่ใจถึงความถูกต้องในข้อมูลที่ได้รับ

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงข้างต้น ทำให้ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการพูดคุยเรื่องนี้ และได้มีการพัฒนาแนวคิดเรื่อง "ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21" โดยความร่วมมือของภาคส่วนวงการนอกการศึกษาที่ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น บริษัทแอปเปิล บริษัทไมโครซอฟท์ บริษัทวอลต์ดิสนีย์ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ รวมตัวและก่อตั้งเป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือเรียกย่อๆว่า เครือข่าย P21 ซึ่งเครือข่ายเห็นว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่เพิ่มเติมจากคนในศตวรรษที่ 20 และ 19 เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 3R4C คือ 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน), การเขียน(Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ได้แก่ Critical Thinking (การคิดวิเคราะห์), Communication (การสื่อสาร), Collaboration (การร่วมมือ) และ Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษารูปแบบใหม่

ทักษะสำคัญสำหรับคนยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวจะเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่สามารถใช้การสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นการถ่ายทอดจากครูผู้สอนได้อีกต่อไป ดังนั้นจึงการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ และการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จะสำเร็จได้ก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ความท้าทายทางการบริหารในความเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่เน้นองค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องได้รับมาเป็นเรื่องของสมรรถนะของผู้เรียน การละเลยเรื่องของการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ก็หมายถึงความล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ในการปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

สภาวะทางสังคม ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้สูงมากที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับในหลายประเทศที่ได้เข้าสู่ภาวะนี้ไปแล้ว สภาวะนี้เกิดขึ้นจากการที่อัตราการเกิดลดลง คนมีอายุยืนขึ้น สภาพดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาด้วยเช่นกันอย่างน้อยในสองประเด็น คือ 1) บุคลากรการศึกษาที่จะมีโอกาสขาดแคลน และจำเป็นต้องขยายอายุการทำงานของบุคลากร และ 2) การจัดการศึกษาจำเป็นต้องออกแบบสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น เพราะเป็นกลุ่มใหญ่ของสังคม และการศึกษาที่ไม่สามารถหยุดอยู่เพียงในวัยการศึกษาหรือวัยทำงาน สองประเด็นนี้เป็นโจทย์สำคัญหนึ่งสำหรับผู้บริหารในปัจจุบันที่จะต้องวางแผนการจัดการที่ชัดเจนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน พฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนจะเปลี่ยนไป สังเกตได้อย่างง่ายจากพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ปัจจุบันการซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ตมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เครือข่ายสังคมก็เข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจของคนมากขึ้น ขณะเดียวกันพฤติกรรมการทำงานของคนเปลี่ยนไป ต้องการความสำเร็จและการยอมรับที่เร็วมากขึ้น การยึดมั่นในองค์กรอาจจะน้อยลงไป จึงเป็นความท้าทายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่จะต้องเฝ้าต่อการใช้ทรัพยากรอย่างเต็มประสิทธิภาพพร้อมกับการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรที่มีความสามารถอยู่กับองค์กรไปนาน ๆ

การเข้าถึงเทคโนโลยี เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เด็กรุ่นใหม่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ บุคลากรในสถานศึกษาก็จำเป็นต้องเป็นคนที่สามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าพัฒนาความรู้ของตนเอง ขณะเดียวกันยังจะต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอีกด้วย แต่ทั้งนี้การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรในสถานศึกษาจะมีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้จึงจำเป็นต้องมีแผนการจัดการที่ชัดเจน เช่นเดียวกันกับการวางโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่จะต้องมีทั้งการลงทุนและการพัฒนาบุคลากรไปพร้อม ๆ กัน

ความหลากหลายและความขัดแย้งกับ ในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นองค์กรที่เปิดรับความหลากหลายและความแตกต่างที่มากขึ้น พร้อมๆ กับความจำเป็นในการสร้างให้เกิดความเป็นเอกภาพในองค์กร เพราะเอกภาพในองค์กรคือหัวใจของความสำเร็จ การทำงานเป็นทีมคือเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมาย ด้วยเหตุนี้การสร้างเอกภาพ การทำให้เกิดทีมในการทำงานจึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษนี้

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ คนในยุคใหม่จะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ยึดติดกับที่ทำงาน มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนงานใหม่ได้ตลอดเวลา และนิยมที่จะทำงานแบบอิสระมากกว่า ดังนั้นการรูปแบบการบริหารจัดการจึงเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ท้าทายผู้บริหารในการปรับตัวให้เข้ากับทีมงานรุ่นใหม่

เครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายข้างต้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่แตกต่างจากในยุคที่ผ่านมาเพื่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ และเครื่องมือสำคัญที่จะต้องมีการนำไปใช้มีดังนี้

การจัดการความรู้ในองค์กร การบริหารจำเป็นต้องกระตุ้นให้คนในองค์กรพัฒนาความรู้ สร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากองค์กรต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถนำพาองค์กรสู่การเป็นผู้นำได้ ซึ่งการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้การจัดการความรู้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความรู้สึกร่วมของคนในองค์กร สร้างความภาคภูมิใจในการทำงานและกระตุ้นให้คนในองค์กรทำงานอย่างเต็มศักยภาพที่มี

การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้น องค์กรที่มีโครงสร้างการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงคือองค์กรที่จะขาดศักยภาพในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและการสร้างให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ใช่กระบวนการที่ทำได้ในทันทีทันใด แต่เป็นการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร เป็นกระบวนการที่ใช้เวลาปรับเปลี่ยนคนในองค์กรให้มีความเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกันสู่เป้าหมายเดียวกัน

การทำงานอย่างเป็นเครือข่าย องค์กรที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวจะเป็นองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพใน ไปโดยอัตโนมัติสำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันทำงานเพื่อผลักดันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ทำงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการการจัดการศึกษาที่ เปลี่ยนไป เป็นโจทย์ให้สถานศึกษาจำเป็นต้องเพิ่มการทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ทั้งจากส่วนของ ผู้ปกครองของผู้เรียนที่สถานศึกษาจะต้องสนองตอบ ขณะเดียวกันจะต้องเรียนรู้ถึงความต้องการของสถาน ประกอบการที่สถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงาน การศึกษาต่อ

ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ สถานศึกษาที่เป็นหน่วยแรก ๆ ของการเตรียมคน สร้างคนเพื่อการอยู่ในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การประยุกต์ศาสตร์พระราชในการบริหารสถานศึกษา

ในขณะที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในครรภ์ และ ต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต ได้แก่ (1) ช่วงการตั้งครรภ์/ แรกเกิด /ปฐมวัย (2) วัยเรียน (3) วัยรุ่น/นักศึกษา (4) วัยแรงงาน และ (5) วัยผู้สูงอายุ รวมถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้ มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง โดยการปฏิรูปโครงสร้างและระบบ บริหารจัดการการศึกษาในทุกระดับ การเข้าถึงการศึกษา อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการยกระดับสถาบันการศึกษาใน สาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูป ระบบการคลังด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจาก ภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูผู้สอน พัฒนา ระบบการประเมินและการ รับรองคุณภาพ (Luksameyanawin, 2017) รวมทั้งให้มีการปฏิรูประบบการเรียนรู้ นอกจากนี้จะน้อมนำศาสตร์ พระราชาอันนับว่าเป็นแนวทางพระราชทานมาสู่การปฏิบัติแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษา ไปสู่ ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์ ความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ มีการสนใจข้อมูลข่าวสาร รอบตัว ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจ และการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการประกอบกิจการใด ๆ ก็ตาม ความสนใจใฝ่รู้ และศึกษาแนวโน้มน การคาดการณ์อนาคต บนพื้นฐานของฐานข้อมูลและสถิติ และ

การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้ทุกคนมีงานทำ ซึ่งมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ นโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางปฏิบัติการ และความรู้ คิด อ่าน ตามเหตุผล ความเป็นจริงด้วยการบริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษาใหม่ สามารถลดเวลานั่งเรียนในห้อง แล้วเพิ่ม เวลาการปฏิบัตินอกห้องเรียน ได้ราว 1,000 - 1,200 ชั่วโมงต่อปี ให้เพิ่มสาระในการเรียนรู้ดังกล่าว ให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ให้ได้มากที่สุด และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มากไปกว่านั้นยังมีการส่งเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ ดี โดยมุ่งเน้นการป้องกันและควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อสุขภาพ การ ส่งเสริมรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สนับสนุนการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี สร้างและเผยแพร่ความรู้ ด้านสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ พัฒนารูปแบบการกีฬาเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย และการสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างศักยภาพและบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวใน การบ่ม เพาะ วางรากฐานการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต จิตสำนึก สาธารณะ ควบคู่ไปกับ การสร้างค่านิยมหลักของไทยให้สมาชิกในครอบครัว สร้างความอบอุ่นและมั่นคงให้ สมาชิกในครอบครัวอีกด้วย

ศาสตร์พระราชาก็เป็นศาสตร์ที่ทำให้ประชาชนคนไทยมีความสุขคู่คุณธรรม โดยสอนให้คนดำรงชีวิต อย่างมีความสุข พอเพียง อยู่ในโลกอย่างมีความสุข คำสอนของศาสตร์พระราชาก็ไม่ใช่เรื่องเล่น ๆ หรือเป็นวาท กรรม แต่ถ้าปฏิบัติอย่างจริงจังจะเปลี่ยนชีวิต การส่งต่อแนวคิดผ่านชุมชนต้นแบบซึ่งเปรียบกับตำราบนดินเป็น สิ่งสำคัญ ซึ่งต้องมียานวิชาการที่เป็นระบบและมีมาตรฐานรองรับ อนาคตพื้นที่ที่กิจกรรมจะพัฒนาเป็นศูนย์ ศึกษาการพัฒนาการเกษตรแบบบ้าน ๆ เป็นโรงเรียนสอนชีวิต อย่างที่บ้าน ช่วยกันรักษาแผ่นดินเกิด เป็นอีก พลังสำคัญในการสืบสานคำสอนของพระราชฯ แม้ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคตแต่คำสอนของพระองค์ ควรสานต่ออย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการจัดตั้งสถาบันการศึกษาให้ความรู้เรื่องศาสตร์พระราชฯอาจเกิดขึ้นหรือ แทรกในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ประถม มัธยม อุดมศึกษาปริญญาตรี โท จนถึงระดับปริญญาเอก เกิดลูก ศิษย์ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มีบทบาทในการเขียนแผนพัฒนาชาติและจัดทำนโยบายที่สามารถแก้ปัญหาได้ จริง (กำธร ทาเวียง, 2553: 4-5)

สรุป

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเสริมสร้างพัฒนา ความรู้ ความสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคลากรและ ข้าราชการยุคใหม่ที่เปี่ยมด้วยการมีสมรรถนะหลัก มีคุณสมบัติพิเศษสำหรับภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่เป็นผลมาจากการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการ ทำงานขององค์กรโดยการสร้างบุคลากรขององค์กรให้เรียนรู้ปัญหา อยู่กับปัญหาและเรียนรู้แนวทางการ แก้ปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม

ของบุคลากรโดยมีเป้าหมายหลักของการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือส่วนของวิถีชีวิตในหมู่ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับโดยมีวัตถุประสงค์ของการสร้างขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนนำไปสู่การปรับปรุงระบบและโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุขในการดำรงชีวิตโดยเน้นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในเวทีโลกเพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีความเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศสามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆจากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 3

กำธร ทาเวียง, 2553:4-5

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่

4. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2549

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549 : 9 –11 ,226 -230

<https://th.jobsdb.com>, <http://www.crma.ac.th>, <http://umongcity.go.th>

Luksameyanawin, 2017